

Een reus in Oudenburg

Jean Luc Meulemeester

Op Pinksternamiddag 8 juni 2003 kreeg de West-Vlaamse stad Oudenburg voor het eerst in haar geschiedenis een reus. Onder de benaming Sint-Arnoldus werd hij op de pui van het stadhuis *gedoopt*, eigenlijk gezegend door diaken Jos Desmeth (zie foto). Het initiatief om een plaatselijke reus te creëren werd genomen door het 'Feestcomité Centrum Oudenburg'. De datum van de doop was niet toevallig: het was namelijk in Oudenburg ook kermiszonondag en de zetel van de initiatiefnemende vereniging is gevestigd op de markt, waar de jaarlijkse junifoor plaatsvindt. Zij proberen trouwens om die kermis meer elan te geven door allerlei initiatieven te nemen. Na de zegening toonde de reus zich aan de Oudenburgnaren en trok, met de plaatselijke harmonie Sint-Cecilia voorop, door de straten van Oudenburg.

Reuzen behoren tot de typische folklore in Vlaanderen. (1) Er zijn weinig gemeenten die geen reus bezitten. Alleen West-Vlaanderen al telde er ooit meer dan honderd. Vooral vlak na de Tweede Wereldoorlog waren ze in trek en moest ieder gehucht, iedere wijk er een bezitten. Wie kent Jan de Moerduivel uit Adinkerke niet? Of Stantje en Tinneke uit Ardooië, de zeevisser Korno uit Blankenberge,

(1) Over reuzen verscheen al een uitvoerige literatuur. Belangrijke publicaties zijn o.a.: C. De Baere, *Onze ommegangsreuzen*, Brussel, 1930; C. De Baere, *Onze Vlaamse reuskens. Bijdrage tot de kennis van de Vlaamse folklore*, Antwerpen, 1941; B. Bijnen, *De Fransvlaamse reuzen*, in: *West-Vlaanderen*, IV, juli 1955, p. 168-170; K. Beitl, *Die Umgangsriesen. Volkskundliche monographie*, Wenen, 1961; C. Trefois, *Mytologische reuzen, menselijke reuzen, ommegangsreuzen*, in: *Oostvlaamse Zanten*, XLVIII, 1973, 5, p. 162-170; K.C. Peeters, *Eigen aard. Overzicht van het Vlaamse volksleven*, Antwerpen, 1975 (4), p. 227 en p. 361-363; R. Meurant, *Géants processionnels et de cortège en Europe, en Belgique, en Wallonie*, Tielt, 1979; R. Van der Linden, *Reuzen in Vlaanderen. Volksleven van vijf eeuwen*, Aartselaar, 1985; J.-P. Ducastelle, M.-F. Gheusquin, Y. de Sike, B. Twyfels en J. Willemart, *Géants et dragons. Mythes et traditions à Bruxelles, en Wallonie, dans le nord de la France et en Europe*, Doornik, 1996 en R. Desart, *Les géants du Brabant*, Grimbergen, z.d.

Op de pui van het Oudenburgse stadhuis werd op Pinksterzondag 8 juni 2003 de reus Sint-Arnoldus door diaken Jos Desmeth gezegend in aanwezigheid van de bestuursleden van het Feestcomité Centrum Oudenburg, van de plaatselijke overheid en een schare belangstellenden. Peter en reus Sarko uit Zerkegem staat hier ook op de foto.

De reus Sint-Arnoldus op wandel door Oudenburg.

Manten en Kalle uit Sint-Michiels of Manten Klutters en Klette Slunse uit Lichtervelde. Of nog Ko en Liza uit Oostduinkerke, Karolus Krommehaak uit Torhout en Tijl, Nele en Lamme Goedzak uit Gistel. Het zijn namen die spreken, die dikwijls getuigenis afleggen van de ingesteldheid van het volk, die vertellen wat er op een bepaalde site leefde: Dulle Griet in Marke, Tanneke Vanhulle de heks uit Beselare of Ko den Ijslandvaarder uit Koksijde. In Oudenburg werd gekozen voor een heilige, de stadspatroon Sint-Arnoldus. Een dergelijke keuze is blijkbaar in trek, want enkele weken later, op zaterdag 28 juni 2003, wandelde de nieuwe reus Sint-Michiel, patroon van Brussel, fier de Grote Markt van onze hoofdstad op.

Over de oorsprong van reuzen bestaan verschillende hypothesen. Dikwijls worden ze in verband gebracht met het volksgeloof van ter plaatse. Ook de nieuwe Oudenburgse reus verwijst naar een eeuwenoude lokale verering als de stichter van de Sint-Pietersabdij aldaar. Sint-Arnoldus is wereldberoemd, niet zozeer als bisschop van Soissons of omdat hij in Vlaanderen tijdens de tweede helft van de elfde eeuw vrede bracht; ook niet als stichter van het vermelde benedictijnenklooster omstreeks 1084, maar wel als patroon van de brouwers en van het bier. De reus Sint-Arnoldus (zie foto) is dan ook enerzijds getooid met paramenten die verwijzen naar zijn bisschoppelijk of abbatiaal ambt en anderzijds met attributen die naar de brouwerswereld verwijzen. (2) Als bisschop en abt draagt de baardeloze reus Sint-Arnoldus een mijter, koorkap, ring en borstkruis. Zijn soutane is violet-paars, zoals bij een bisschop. Daarover heeft hij een superplie met kanten boord. Als patroon van het bier en van de brouwers houdt hij in de rechterhand een roervork, waarmee in het hemelse vocht werd geroerd om aanbranding in de ketels te voorkomen. Het regelboek van de benedictijnen, in zijn linkerhand, verwijst naar de door hem gestichte Sint-Pietersabdij. Of is het de bijbel?

Reuzen spreken aan. Omwille van hun omvang en grootte - de reus Sint-Arnoldus is ruim vier meter hoog en weegt 38 kilo - doen ze mensen en vooral kinderen schrikken. We kijken er letterlijk naar op. Ze vormen een indrukwekkende verschijning, zeker wanneer ze dansen. De Oudenburgse reus wordt door één persoon gedragen en twee andere personen houden hem in evenwicht.

Voor de uitvoering deed het aangehaalde feestcomité een beroep op de bekende reuzenmaker Norbert Demonie uit Jabbeke. Hij realiseerde al verscheidene van die giganten, zoals Fietje Kraaie (Craeye) uit Varsenare en Sarko uit Zerkegem. Het zijn meteen de meter en de peter van de Oudenburgse reus. Ze waren dan ook logischerwijze op de doopplechtigheid aanwezig (zie foto). Demonie werkte ongeveer zes maanden aan de realisatie. Fernand Deschacht, eveneens uit Jabbeke, ontwierp het hoofd.

Vanaf nu kan de reus Sint-Arnoldus Oudenburg op feesten vertegenwoordigen en mee opstappen in ommegangen en stoeten, in processies en optochten of aanwezig zijn op braderieën en jubilea. We wensen hem veel vreugde en een lang leven toe.

(2) Over de iconografie van de H. Arnoldus zie: J.L. Meulemeester, *Een inleiding tot de Sint-Arnoldusikonografie en -devotie*, in: cat. v. d. tent. *Sint-Arnoldus en de Sint-Pietersabdij te Oudenburg 1084-1984*, Oudenburg, 1984, p. 109-171 en J.L. Meulemeester, *Iconografische mijmeringen rond de H. Arnoldus*, in: *Vlaanderen*, XXXVI, 216, mei-juni 1987, p. 140-147.